

Oponentský posudek bakalářské práce *Role nedourčenosti v literárním díle* (Maša Marković)

Štěpán Kubalík

Bakalářská práce *Role nedourčenosti v literárním díle* seznamuje čtenáře se třemi přístupy k pojmu nedourčenosti v literární teorii: první část je věnována fenomenologické estetice Romana Ingardena, druhá část teorii Wolfganga Isera, vůdčí osobnosti kostnické školy recepční estetiky, třetí pak teorii fikčních světů Lubomíra Doležela. Výběr autorů, kterým autorka věnovala pozornost, patří k největším kladům hodnocené práce; jejich dílo tvoří základní rámec rozpravy o pojmu nedourčenosti a tudíž každá současná debata o něm musí brát tyto tři autory v potaz (na Ingardenovu fenomenologickou analýzu konstituce estetického objektu v procesu četby literárního díla, která poprvé přinesla pojem nedourčenosti, explicitně navazoval Wolfgang Iser a své pojetí nedourčenosti koncipoval na základě kritického zhodnocení Ingardenova pojmu; Lubomír Doležel se zase kriticky vztahoval k Iserovým úvahám o sémantické rovině literárních textů). Také literatura použitá při psaní práce obsahuje většinu relevantních textů k tématu. Za nejzdařilejší ze všech tří základních částí práce považuji prostřední, nejrozsáhlejší oddíl věnovaný Wolfgangu Iserovi. Pojem nedourčenosti hraje v Iserově teorii skutečně zcela základní roli (na rozdíl třeba od Doležela, pro nějž je podstatnějším, „zdrojovým“ pojmem pojem možného světa, s nímž přišla ve dvacátém století sémantika modálních výroků) a proto považuji tuto volbu za oprávněnou. Iserův pohled je představen komplexně (od úvah o specifičnosti literárního textu, přes téma povahy existence literárního díla, kterou Iser koncipuje v opozici k textu na jedné straně a individuálnímu aktu čtení na straně druhé, až k Iserovým sumarizujícím antropologickým úvahám o smyslu literatury) a pozornost je věnována i identifikaci inspiračních zdrojů jeho teorie. Je na místě také připomenout, že záběr textů, s nimiž autorka pracovala, sahá od fenomenologie až do analytické filozofie. Z tohoto důvodu také kladně hodnotím její snahu představit ne vždy snadno srozumitelné studie pocházející z různých myšlenkových tradic.

Na druhou stranu, zásadním nedostatkem práce je absence jasně určeného jednotícího rámce celého textu. Autorka v úvodu píše, že se bude věnovat „důkladnému rozboru pojmu nedourčenosti“ u tří vybraných autorů. U takto vymezeného záměru nakonec skutečně i zůstane. To je ale přístup, který bohužel není ani s to obhájit výběr teorií, kterým má být věnována pozornost, a na čtenáře pak tato volba může působit jako libovolná či nadiktovaná zvnějšku. Přestože se autorka na několika místech pokouší provazovat oddíly věnované jednotlivým koncepcím poukazy na polemiky mezi jejich autory (např. na str. 21 či 42), chybí zde jasnější vymezení otázky, kterou měl pojem nedourčenosti pomoci zodpovědět a zda vůbec nějaká taková jedna otázka existovala. Neexistuje-li žádné takové jednotné zadání, pak je samozřejmě velmi problematické jednotlivé koncepce navzájem srovnávat a hodnotit. Z textu se sice dozvíme, že Iser a Doležel znali tento pojem od Ingardena a tudíž je zde souvislost zajištěna. Otázkou ovšem zůstává, zda se tato historická okolnost odráží i v samotných teoriích. V práci totiž není nikde explicitně ani potvrzena, ani vyvrácena nabízející se námitka, že každý z autorů vypracoval v souladu s vlastními potřebami pojem zcela odlišný od zbylých dvou a vztah mezi nimi je pouze historický a terminologický. Vhodné by bývalo bylo práci doplnit o oddíl věnovaný explicitnímu srovnání všech tří přístupů; několik stručných poznámek v závěru práce není dostačujících.

K náležitostem formálnější povahy: kladně hodnotím způsob členění textu do jednotlivých kapitol a podkapitol a důsledné citování literatury; ne zcela uspokojivá je ovšem samotná podoba citací, která je na mnoha místech zmatená (např. zkratka Ibid. by se měla používat

samostatně, bez dalšího určení titulu a názvy knih a studií by měly být od sebe odlišeny, tj. ne všechny názvy by měly být psány kurzívou); seznam použité literatury obsahuje tituly, které nejsou v textu samotném citovány (Z. Lešic či M. K. Newton). Dále, i když zohledníme skutečnost, že autorka není rodilou mluvčí českého jazyka, práce stále obsahuje značné množství chyb, které, domnívám se, jsou pouze důsledkem nepozornosti (např. opakované komolení Doleželova jména). Práci by bývalo jednoznačně prospělo, kdyby ji autorka s jistým časovým odstupem po dokončení ještě jednou prošla; chyby tohoto druhu by tak jistě snáze odhalila.

S ohledem na uvedené poznámky navrhuji bakalářskou práci *Role nedourčenosti v literárním díle* k obhajobě s hodnocením ***dobře***.